

**Порядок оцінювання результатів навчання здобувачів освіти
5-7 класів у 2024-2025 навчальному році
з інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство»
ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ**

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів історичної освіти у спеціальній школі для дітей з порушенням зору є формувальне, поточне та підсумкове оцінювання.

Формувальне оцінювання з досліджуємо історію і суспільство

Оцінювання в процесі навчання полягає в спостереженні за навчальною та пізнавальною діяльністю учнів, а також у зборі, описі, реєстрації та інтерпретації інформації. Формувальне оцінювання орієнтоване на визначення напрямку навчання учня через аналіз його поточних навичок, встановлення цілей та етапів навчального процесу, а також критеріїв успішного досягнення цих цілей. Іншими словами, воно відповідає на запитання: «Де я зараз?», «Що мені потрібно вивчити далі?», «Як виглядає досягнення поставлених цілей?». Такий підхід сприяє постійній взаємодії між учнем і вчителем, де регулярні й конструктивні коментарі вчителя допомагають учневі ефективно просуватися в навчанні. Для успішності учнів важливо, щоб вони розуміли, що вже засвоїли, і які навички у них розвинені на даний момент.

Для здобувачів освіти з порушенням зору формувальне оцінювання:

- здійснюється з метою вивчення можливостей навчання та вказує на наступний крок, який потрібно зробити, аби сприяти навчанню;
- зосереджується на динаміці викладання та навчання, а не спрямовується на забезпечення підзвітності чи ранжування учнів;
- дозволяє формулювати цілі навчання та надавати учням зворотний зв'язок, чітко вказуючи, чого вони навчилися, як вони цього навчилися та як їм краще навчатися.

Спостереження: створення ситуації в яких вчитель має можливість спостерігати за невимушеним використанням учнями мови, наприклад, групова або проєктна робота.

Швидкі тести: автоматизовані тести (Quizlet, Kahoot, Liveworksheets, Learningapps, WordWall, тощо), або короткі тести на пройдений матеріал спонукають взаємодію з учнями й надає можливість продемонструвати набуті знання.

Опитування: самоаналіз учня надає можливість не тільки розвивати навички XXI століття, такі як критичний аналіз, але і створює простір для формувального оцінювання та взаємодії з вчителем або/та учнями, надає учневі відчуття відповідальності за своє навчання. Може бути у форматі опитувальника чи списку стверджень типу “я можу” зі шкалою оцінювання.

Мікротексти: короткі письмові завдання, такі як, завершити речення, написати визначення, створити список, навіть використання чату для обговорення теми, дає змогу учневі продукувати письмову взаємодію на основі якої можна проаналізувати досягнення учня у сфері письма.

Оскільки формувальне оцінювання є безперервним та постійним, вчителем застосовуються бланки для формувального оцінювання та регулярно їх заповнюються. У бланку відображаються такі пункти як: ключові компетентності; об'єм граматичних конструкцій та словникового запасу; критерії успіху; подальші кроки; коментарі вчителя.

Поточне оцінювання з досліджуємо історію і суспільство

У процесі навчання здійснюється поточне оцінювання. Поточне оцінювання має такі **форми**:

- усне оцінювання (індивідуальне, парне, групове, фронтальне);
- письмове оцінювання (оцінювання письмових завдань у вигляді окремих навчальних завдань, вправ з підручників та посібників, домашніх та класних робіт, тестових письмових завдань, історичних диктантів, навчальних проектів, практичних робіт тощо);
- дистанційне та з використанням інформаційних технологій (тестові завдання на освітніх платформах (онлайн тести), навчальні презентації результатів виконання завдань, навчальні проекти).

Під час організації оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з досліджуємо історію і суспільство вчитель:

- формує об'єктивні та зрозумілі для учнів навчальні цілі за допомогою обов'язкових і очікуваних результатів навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти та Навчальною програмою з інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» (автори Васильків І.Д., Димій І.С., Шеремета Р.В.)
- ознайомлює учнів із критеріями та засобами оцінювання, за якими буде встановлюватися рівень досягнення ними результатів навчання на кінець навчального семестру та року і ознайомлює із засобами оцінювання, якими буде встановлено результати навчання;
- надає учням зворотний зв'язок щодо їхніх результатів навчання за певний період, який є зрозумілим і чітким, доброзичливим і своєчасним. Зворотний зв'язок подає в письмовій, усній або електронній формі, залежно від дидактичної мети й виду навчальної діяльності, інших умов;
- створює умови для формування вміння учнів аналізувати власну навчальну діяльність (рефлексія);
- НЕ протиставляє учнів / учениць одне одному;
- акцентує увагу лише на позитивній динаміці досягнень;
- труднощі в навчанні обговорює з учнями/ученицями індивідуально;
- під час навчальної діяльності спрямовує учнів на спостереження своїх дій і дій однокласників, осмислення своїх суджень і дій з огляду на їх відповідність навчальним цілям;
- створює умови для активної участі учнів у процесі оцінювання із застосуванням критеріїв, зокрема шляхом самооцінювання та взаємооцінювання, та спільне визначення подальших кроків для покращення результатів навчання;
- коригує освітній процес з урахуванням результатів оцінювання та навчальних потреб учнів.

Підсумкове оцінювання з іноземної (англійської) мови

Підсумкове оцінювання здійснюється на етапах підсумків вивчення тем, підсумків семестрів (I та II).

Метою підсумкового оцінювання є співвіднесення фактичних результатів навчання, яких досягли здобувачі освіти, з обов'язковими / очікуваними результатами навчання, визначеними Державним стандартом базової середньої освіти та Навчальною програмою з інтегрованого курсу «Досліджуємо історію і суспільство» (автори Васильків І.Д., Димій І.С., Шеремета Р.В.) за певний період навчання. Підсумкове оцінювання здійснюється періодично. Кількість підсумкових робіт, час їхнього проведення вчитель подано в **таблицях 1-2**. Підсумкові роботи забезпечують охоплення всіх груп результатів, визначених у Державному стандарті, у межах вивченого теми впродовж певного періоду, і забезпечують об'єктивність оцінювання

Таблиця 1 – підсумкові (за темами) комплексні діагностувальні роботи у 5-6 класах в 2024-2025 навчальному році

Клас/Вид підсумкової роботи	К-сть ПДКР I семестр	К-сть ПДКР II семестр
5 клас	1	1
6 клас	1	1
7-мі класи	1	1

Таблиця 2 – підсумкові (семестрові) комплексні діагностувальні роботи у 5-7 класах в 2024-2025 навчальному році

Клас/Вид підсумкової роботи	К-сть ПДКР I семестр	К-сть ПДКР II семестр
1. Орієнтується в історичному часі й просторі 2. Працює з інформацією історичного та суспільнозначущого змісту 3. Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію		
5 клас	1	1
6 клас	1	1

Для формування висновків щодо рівня досягнення обов'язкових результатів навчання за I та II семестр проводиться **комплексна підсумкова робота в кінці кожного семестру** завдання яких дозволяють установити результати навчання за всіма трьома групами результатів, визначеними в Критеріях оцінювання за іншомовною освітньою галуззю.

Відомості, отримані під час підсумкового семестрового оцінювання результатів навчання, застосовуються для вироблення навчальних цілей на наступний період, визначення труднощів, що постали перед здобувачами освіти, та коригування освітнього процесу.

Критерії оцінювання результатів навчання учнів 5-6 класів НУШ з досліджуємо історію і суспільствоо укладені на основі рекомендацій, зазначених в Наказі МОН від 02.08.2024 р. №1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання»

Група результатів 1: Орієнтується в історичному часі й просторі

Рівні	Бали	Орієнтується в історичному часі та Просторі, виявляє взаємозв'язки подій і явищ
Початковий	1	Учень/учениця сприймає і розпізнає тифлофіковану інформацію щодо історичного часу і простору, отриману від учителя (інших осіб); відповідає на прості запитання. Жодне завдання не виконано правильно.
	2	Учень/учениця виконує прості навчальні дії з хронологією та історичною картою за наданим тифлофікованим зразком із допомогою вчителя. Виконує менше третини (15-29%) завдань правильно.
	3	Учень/учениця відтворює частину інформації щодо історичного часу і простору, отриману від учителя або із запропонованих тифлофікованих джерел; знаходить у почутому/прочитаному частковій відповіді на запитання; виконує завдання/навчальні дії за наданим зразком із допомогою вчителя. Виконує третину (30%) завдань правильно.
Середній	4	Учень/учениця відтворює за зразком основну інформацію щодо історичного часу і простору отриману із запропонованих тифлофікованих джерел; виконує завдання/навчальні дії за зразком під керівництвом учителя; надає пояснення у межах запропонованої теми. Виконує трохи більше третини (33-40%) завдань правильно
	5	Учень/учениця застосовує частково основну інформацію щодо історичного часу і простору, отриману від учителя або із запропонованих тифлофікованих джерел, для виконання навчальних завдань; знаходить у почутому/прочитаному відповіді на прості запитання; може пояснити основні поняття/явища/навчальні дії; виконує навчальні дії за запропонованим алгоритмом, за потреби звертаючись по допомогу; визначає причини та наслідки подій з допомогою вчителя. Виконує менше половини (41-49%) завдань правильно.
	6	Учень/учениця застосовує інформації щодо історичного часу і простору, отриману від учителя або із запропонованих тифлофікованих джерел для виконання навчальних завдань; пояснює основні поняття, наводить прості приклади; виконує навчальні дії з хронологією і картами різних типів за запропонованим алгоритмом самостійно. Виконує половину (50%) завдань правильно.
Достатній	7	Учень/учениця знаходить на карті та в документі потрібну інформацію щодо історичного часу і простору для виконання навчальних завдань; відповідає на окремі запитання за опрацьованою інформацією; перетворює один вид інформації в інший за зразком; розпізнає проблемні ситуації і висловлює припущення щодо розв'язання їх із допомогою вчителя; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки; виконує репродуктивні й частково-пошукові види навчальної діяльності за запропонованим алгоритмом. Виконує більшість завдань (55%) правильно.
	8	Учень/учениця аналізує інформацію щодо історичного часу і простору, отриману з обраних джерел; групує інформацію з різних джерел за заданою ознакою; вирізняє проблемні ситуації та

		розв'язує їх відомими способами з опосередкованою допомогою вчителя; виконує окремі пошукові, дослідницькі та/або творчі навчальні дії, зіставляє, порівнює та пояснює опрацьовану інформацію, відповідає на запитання і ставить запитання щодо неї; перетворює один вид інформації в інший; наводить певні аргументи. Виконує більшість завдань (60%) правильно.
	9	Учень/учениця аналізує інформацію щодо історичного часу і простору, отриману з різних джерел; вирізняє проблемні ситуації; добирає прийнятний із запропонованих способів для її унаочнення й візуалізації; наводить аргументи та доречні приклади щодо висловленої думки; виконує пошукові (дослідницькі) та творчі завдання за допомогою різних джерел; розв'язує проблемні ситуації засвоєними раніше способами, пропонує нові способи розв'язання з опосередкованою допомогою вчителя. Виконує переважну більшість завдань (75%) правильно.
Високий	10	Учень/учениця виокремлює й аналізує сутнісну інформацію щодо історичного часу і простору, отриману із різних самостійно вибраних джерел; застосовує здобуті знання й практичні вміння в різних навчальних ситуаціях; здійснює різні види діяльності, пропонує кілька способів розв'язання проблемної ситуації самостійно, у парі або групі. Виконує правильно 80% завдань відповідного рівня.
	11	Учень/учениця узагальнює інформацію щодо історичного часу і простору, отриману з різних джерел, оцінює її за визначеними критеріями; знаходить інформацію й аналізує її; висловлює власну позицію, аргументує її, робить висновки; виявляє причиново-наслідкові зв'язки між історичними та суспільно значущими подіями, явищами, процесами та визначає взаємопов'язані та взаємозалежні події, явища, процеси в житті суспільства; застосовує здобуті знання й практичні вміння в нестандартних ситуаціях; здійснює різні види діяльності, аналізує власні навчальні дії самостійно, у парі або групі. Виконує майже всі (90%) завдань правильно.
	12	Учень/учениця застосовує здобуті знання й практичні вміння щодо історичного часу і простору, усвідомлює ризики і прогнозує наслідки; здійснює різні види діяльності самостійно, в парі або групі; аналізує власні навчальні дії, планує свій подальший навчальний поступ; розкриває взаємозв'язки та тяглість суспільного розвитку. Виконує всі (100%) завдань правильно.
Група результатів 2: Працює з інформацією історичного та суспільно значущого змісту		
Рівні	Бали	Працює з інформацією історичного та суспільствознавчого змісту
Початковий	1	Учень/учениця сприймає і розпізнає інформацію історичного/суспільствознавчого змісту, отриману від учителя (інших осіб); відповідає на прості запитання за змістом почутого/прочитаного. Жодне завдання не виконано правильно.
	2	Учень/учениця відтворює незначну частину інформації історичного/суспільствознавчого змісту, отриману від учителя або із запропонованих тифлофікованих джерел; Знаходить у почутому/прочитаному часткові відповіді на прості запитання; використовує прості однотипні фрази. Виконує менше третини (15-29%) завдань правильно.

	3	Учень/учениця відтворює частину історичної/суспільствознавчої Інформації, отриманої від учителя або із запропонованих тифлофікованих джерел; знаходить у почутому/прочитаному частковій відповіді на запитання різного типу; висловлює свої думки простими фразами/реченнями. Виконує третину (30%) завдань правильно.
Середній	4	Учень/учениця відтворює за зразком основну історичну/суспільствознавчу інформацію, отриману із запропонованих тифлофікованих джерел; висловлює свої думки, використовуючи отриману інформацію; пояснює окремі поняття/терміни; використовує прості фрази/речення. Виконує трохи більше третини (33-40%) завдань правильно.
	5	Учень/учениця застосовує частково основну історичну/суспільствознавчу інформацію, отриману від учителя або із запропонованих тифлофікованих джерел для виконання навчальних завдань; знаходить у почутому/прочитаному відповіді на прості запитання; пояснює основні поняття, називає історичні/суспільні явища і процеси. Виконує менше половини (41-49%) завдань правильно.
	6	Учень/учениця застосовує історичну/суспільствознавчу інформацію, отриману від учителя або із запропонованих тифлофікованих джерел для виконання навчальних завдань; розуміє і пояснює основні поняття, явища і процеси та ілюструє простими прикладами, пояснює навчальні дії з інформацією. Виконує половину (50%) завдань правильно.
Достатній	7	Учень/учениця знаходить у запропонованих історичних/суспільствознавчих джерелах потрібну Інформацію для виконання навчальних завдань; відповідає на окремі запитання за опрацьованою інформацією; перетворює один вид інформації в інший за зразком; наводить окремі аргументи й приклади на підтвердження висловленої думки. Виконує більшість завдань (55%) правильно.
	8	Учень/учениця аналізує історичну/суспільствознавчу інформацію, отриману з обраних тифлофікованих джерел, групує її за заданою ознакою; вирізняє проблемні ситуації в минулому й сьогодні в різних видах джерел; перетворює один вид інформації в інший; наводить певні аргументи, приклади на підтвердження висловленої думки/позиції; виконує окремі пошукові, дослідницькі та/або творчі навчальні дії, розв'язує проблемні ситуації за алгоритмом, відомими/запропонованими способами. Виконує більшість завдань (60%) правильно.
	9	Учень/учениця аналізує історичну/суспільствознавчу інформацію, отриману з різних джерел; вирізняє проблемні ситуації в минулому й сьогодні, добирає прийнятний із запропонованих способів для їх унаочнення й візуалізації; розв'язує проблемні ситуації історичного/суспільного змісту засвоєними раніше способами, пропонує нові способи розв'язання з опосередкованою допомогою вчителя; наводить аргументи та доречні приклади щодо висловленої думки/позиції; виконує пошукові (дослідницькі) та творчі завдання. Виконує переважну більшість завдань (75%) правильно.
Високий	10	Учень/учениця виокремлює й аналізує сутнісну історичну/суспільствознавчу

		інформацію, отриману із різних самостійно вибраних джерел; оцінює її за заданими критеріями; встановлює логічні зв'язки між історичними У суспільними подіями, явищами, процесами; за самостійно визначеними критеріями вирізняє проблемні ситуації в минулому й сьогодні, пропонує кілька способів їх розв'язання; застосовує здобуті знання й практичні вміння в різних навчальних ситуаціях. Виконує правильно 80% завдань відповідного рівня.
	11	Учень/учениця знаходить й аналізує сутнісну історичну/суспільствознавчу, отриману із різних джерел; формулює виявлені проблеми в минулому й сьогодні, оцінює історичну/суспільну інформацію за самостійно обраними критеріями; характеризує логічні зв'язки між подіями, явищами, процесами; застосовує здобуті знання й практичні вміння в навчальних стандартних і нестандартних ситуаціях. Виконує майже всі (90%) завдань правильно.
	12	Учень/учениця відбирає й аналізує сутнісну історичну/суспільствознавчу інформацію, отриману із різних самостійно вибраних джерел; формулює й зіставляє виявлені проблеми в минулому й сьогодні, оцінює інформацію за самостійно обраними : алгоритмом/критеріями; встановлює причиновонаслідковий зв'язок між історичними/суспільними подіями, явищами, процесами; застосовує здобуті знання й практичні вміння, усвідомлює ризики і прогнозує наслідки. Виконує всі (100%) завдань правильно.
Група результатів 3: Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію		
Рівні	Бали	Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію
Початковий	1	Учень/учениця передає інформацію, намагається висловлювати свої думки, використовуючи короткі однотипні фрази; відповідає на прості запитання щодо України та спільноти, у якій живе. Жодне завдання не виконано правильно.
	2	Учень/учениця комунікує з іншими за потреби, використовує прості однотипні фрази; переповідає певні відомості щодо України та спільноти, у якій живе. Виконує менше третини (15-29%) завдань правильно.
	3	Учень/учениця спілкується з іншими у випадку, якщо вони ініціюють комунікацію; відтворює відомості про Україну та спільноту, у якій живе; епізодично бере участь у груповій взаємодії, окремих колективних заходах за пропозицією вчителя. Виконує третину (30%) завдань правильно.
Середній	4	Учень/учениця підтримує спілкування в межах запропонованої теми; відтворює інформацію про Україну та спільноти, в яких живе, за зразком; долучається до роботи в групі, виконує призначені обов'язки, бере участь в окремих колективних заходах за пропозицією вчителя. Виконує трохи більше третини (33-40%) завдань правильно.
	5	Учень/учениця спілкується з іншими за власної Ініціативи; характеризує свою приналежність до України та спільноти, у яких живе; виконує завдання в групі відповідно до своєї ролі, бере участь в окремих колективних заходах, проєктах за пропозицією інших. Виконує менше половини (41-49%) завдань правильно.

	6	Учень/учениця долучається до обговорення змодельованих ситуацій та/або суспільно значущих проблем; характеризує свою приналежність до України та спільноти, у яких живе; виконує спільне завдання в групі відповідно до визначених обов'язків та своєї ролі, розпізнає проблемні ситуації та висловлює припущення щодо розв'язання їх з допомогою вчителя, бере участь в колективних заходах, проєктах. Виконує половину (50%) завдань правильно.
Достатній	7	Учень/учениця конструктивно обговорює змодельовані ситуації та/або суспільно значущі проблеми; розпізнає проблемні ситуації в спільноті, у якій живе, класі, школі, висловлює окремі пропозиції щодо способів розв'язання суспільно значущих проблем, спираючись на ідеї інших; конструктивно співпрацює в групі, виконуючи різні ролі, висловлює окремі ідеї щодо проєктів і заходів у школі, класі з опосередкованою допомогою вчителя. Виконує більшість завдань (55%) правильно.
	8	Учень/учениця конструктивно обговорює змодельовані ситуації та/або суспільно значущі проблеми, надає підтримку іншим через поставлені запитання; комунікує з приводу вирішення проблемних ситуацій у різних спільнотах, висловлює пропозиції щодо способів їх розв'язання; висловлює ідеї щодо проєктів і заходів у школі, класі з опосередкованою допомогою інших осіб; активно співпрацює з іншими, при їх реалізації. Виконує більшість завдань (60%) правильно.
	9	Учень/учениця ініціює спілкування щодо змодельованої ситуації та/або суспільно значущої проблеми, надає інформацію і наводить аргументи; описує проблемні ситуації у різних спільнотах засвоєними раніше способами, пропонує нові способи розв'язання з опосередкованою допомогою інших; активно співпрацює в групі, визначає свої завдання, висловлює окремі ідеї для заходів і проєктів. Виконує переважну більшість завдань (75%) правильно.
Високий	10	Учень/учениця розвиває ідеї/думки учасників спілкування щодо змодельованої ситуації та/або суспільно значущої проблеми, розглядаючи різні сторони проблеми, підтримує інших та залучає їх до взаємодії; висловлює нові ідеї/пропозиції щодо способів розв'язання суспільно значущих проблем; виконує / бере на себе різні ролі під час групової взаємодії та реалізації проєктів; пропонує ідеї для проєктів і заходів. Виконує правильно 80% завдань відповідного рівня.
	11	Учень/учениця моделює ситуації та/або пропонує суспільно значущі теми для обговорення, виступає посередником у спілкуванні; ініціює пропозиції, пропонує варіанти для розв'язання суспільно значущих проблем; ініціює співпрацю та залучає інших до реалізації заходів та проєктів. Виконує майже всі (90%) завдань правильно.
	12	Учень/учениця модерує обговорення суспільно значущих тем; пропонує альтернативні варіанти для розв'язання суспільно значущих проблем, оцінює їх; ініціює, планує та організує співпрацю, залучає інших до реалізації заходів та проєктів, оцінює результати. Виконує всі (100%) завдань правильно.

Загальні критерії оцінювання

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень/учениця називає одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти
	2	Учень/учениця називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії
	3	Учень/учениця двома-трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать; упізнати її за описом; співвіднести рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про історичну карту
II. Середній	4	Учень/учениця репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; показуючи на карті історико-географічний об'єкт
	5	Учень/учениця з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначати окремі ознаки історичних понять, називати основні дати; показувати на історичній карті основні місця подій
	6	Учень/учениця самостійно відтворює фактичний матеріал теми, давати стисло характеристику історичній постаті, установлювати послідовність подій; користуватись за допомогою вчителя наочними та текстовими джерелами історичної інформації
III. Достатній	7	Учень/учениця послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів; «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; використовує історичні документи як джерело знань
	8	Учень/учениця володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми; дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти
	9	Учень/учениця оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події в межах курсу, аналізує зміст історичної карти
IV. Високий	10	Учень/учениця використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широку джерельну базу; рецензує відповіді учнів; співставляє й систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії
	11	Учень/учениця володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації

	історії
12	Учень/учениця системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює її

Орієнтири для оцінювання 5-6 клас

Орієнтується в історичному часі і просторі		
Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень/учениця з допомогою вчителя пояснює різницю між одиницями вимірювання історичного часу і співвідносить їх (рік – століття – тисячоліття, розрізняє відносно сталі та змінні об'єкти карти).
	2	Учень/учениця розрізняє системи літочислення, з допомогою вчителя пояснює їх на прикладах, виокремлює основні елементи карти та пояснює їх значення.
	3	Учень/учениця з допомогою вчителя розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю, визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій, діє задля збереження довкілля.
II. Середній	4	Учень/учениця з допомогою вчителя установлює послідовність історичних подій за допомогою лінії часу, визначає орієнтацію об'єктів відносно сторін світу, суб'єкта спостереження.
	5	Учень/учениця з допомогою вчителя установлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їхню віддаленість одні від одних (у межах теми), співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо).
	6	Учень/учениця виявляє і розрізняє причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів, позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає уявні маршрути, визначає відстані.
III. Достатній	7	Учень/учениця описує перебіг історичних подій та визначає тяглість в історичному процесі, виявляє (з допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних середовищах, пояснює відмінності між громадським та особистим простором.
	8	Учень/учениця наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо, наводить приклади і пояснює призначення об'єктів громадського простору в минулому і сучасності.
	9	Учень/учениця виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення, господарства, соціальний устрій, клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів.
IV. Високий	10	Учень/учениця розрізняє природні, економічні, політичні, соціальні, технологічні та культурні зміни та наводить

		приклади впливу цих змін на життя людини і суспільства в минулому і теперішньому, зіставляє картографічну інформацію різних історичних періодів, наводить приклади впливу діяльності людини на довкілля в часі й просторі, взаємодії людини та природи.
	11	Учень/учениця формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей, пояснює потребу доступності громадського простору для людей з інвалідністю або маломобільних груп населення.
	12	Учень/учениця пояснює, як погляди та потреби людей тепер і в минулому пов'язані з подіями їхнього життя, станом суспільства, дотримується визначених правил і пропонує за потреби зміни до них під час організації подорожей для пізнання пам'яток історії та культури, туристичних об'єктів, а також для прогулянок і відпочинку.
Працює з інформацією історичного та суспільно значущого змісту		
Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень/учениця розрізняє джерела інформації за видами (матеріальні/ нематеріальні, первинні/ вторинні, текстові-візуальні тощо), добирає приклади, які розкривають поняття/ терміни, що використовуються в межах теми.
	2	Учень/учениця з допомогою вчителя порівнює однотипні пам'ятки історії, природи та культури, пояснює способи нагромадження та пошуку інформації, добирає інформацію за заданими критеріями.
	3	Учень/учениця з допомогою вчителя використовує пошукові системи для отримання інформації, дізнається значення незнайомих слів, порівнює однотипні пам'ятки історії, природи та культури і пояснює їхнє значення.
II. Середній	4	Учень/учениця розрізняє тексти соціального та історичного змісту, виокремлює основне і другорядне в тексті, з допомогою вчителя використовує у поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усноісторичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження тощо.
	5	Учень/учениця пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які ужито в запропонованих джерелах, визначає придатність отриманої інформації для добору аргументів за допомогою вчителя.
	6	Учень/учениця формулює питання різного типу до тексту/ медіатексту, візуальних джерел, визначає риси/ ознаки артефакту (музейного об'єкта), писемного та візуального джерела, з допомогою вчителя формулює висновок, судження на основі наведених фактів.
III. Достатній	7	Учень/учениця визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації, описує і характеризує за певним алгоритмом пам'ятку природи, історії та культури.
	8	Учень/учениця застосовує критерії визначення достовірності інформації, послідовно викладає інформацію, будує виступ з дотриманням структури.
	9	Учень/учениця формулює запитання щодо достовірності

		інформації з різних джерел, формулює судження про вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси, спираючись на отримані знання та власний досвід.
IV. Високий	10	Учень/учениця розпізнає прояви маніпулювання інформацією на конкретних прикладах, визначає значущість історичної та сучасної події для людини і суспільства.
	11	Учень/учениця визначає ознаки, що пов'язують документи, артефакти (музейні об'єкти) та ілюстративний матеріал з історичним періодом (в межах теми), висловлює припущення стосовно можливого перебігу історичних подій.
	12	Учень/учениця зіставляє джерела інформації з погляду достовірності та повноти, виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах.
Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію		
Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень/учениця з допомогою вчителя обґрунтовує унікальність та неповторність кожної людини, ставиться з повагою до гідності інших осіб, описує почуття, емоції та потреби, що мають інші люди, аналізує шкільні правила та процедури з погляду дотримання прав людини (у т.ч. недискримінації) та поваги до гідності людини.
	2	Учень/учениця аргументує потребу спільних правил і законів, а також необхідність їх дотримуватися, з допомогою вчителя розрізняє та ідентифікує локальні, регіональні, національно-культурні спільноти, співвідносить себе з ними.
	3	Учень/учениця адаптує свою поведінку до нових ситуацій, зважаючи на набутий досвід, гнучко та конструктивно взаємодіє з новими людьми, адаптується до нових місць та ситуацій.
II. Середній	4	Учень/учениця переконує інших у перевагах поведінки, заснованої на повазі до прав людини і поваги до гідності людини, з допомогою вчителя описує та характеризує в цілому себе й інших за різними ознаками (інтереси, світогляд та ін.), обґрунтовує користь обміну досвідом та взаємонавчання, пояснює значення освіти в житті людини, бере участь у виборах до органів шкільного самоврядування, аналізує та оцінює їхню роботу.
	5	Учень/учениця визначає, що влаштовує/ не влаштовує у знайомому оточенні, пропонує, як можна змінити те, що їй/ його не влаштовує, визначає негативні емоції та застосовує способи їх опановування та реакції на них, дотримується вимог щодо непорушення особистого простору інших людей, виявляє порушення права на особистий простір та протидіє цьому, критично осмислює ризики, пов'язані зі шкодою для довкілля.

	6	Учень/учениця з допомогою вчителя описує соціокультурні практики різних спільнот, до яких належить, порівнює їх з іншими (вподобання у їжі, способи привітання та звертання до людей, формули ввічливості тощо), пояснює, як людина впливає на різні спільноти і державу своєю діяльністю, пояснює значення громадсько-політичних понять (зокрема демократія, свобода, права, право/ закон) з допомогою вчителя, застосовує відповідні поняття в порівняльному описі історичних та сучасних дій та подій.
III. Достатній	7	Учень/учениця пояснює, чому і якими правами від народження наділена кожна людина, пояснює, як держава забезпечує реалізацію прав людини (зокрема дитини), обговорює важливість поваги прав людини усіма людьми, намагається зрозуміти краще своїх друзів, уявляючи, як та чи інша ситуація виглядає з їхнього погляду, зважає на емоції та почуття інших людей у своїй поведінці, визнає успіхи та досягнення інших людей, розрізняє повноваження органів влади і приватних осіб.
	8	Учень/учениця називає порядок дій у випадку порушення прав дитини, обґрунтовує необхідність захищати права людини й громадянина та дотримуватися обов'язків громадянина, обґрунтовує небезпеку замовчування порушення прав людини, наводить приклади протидії таким порушенням.
	9	Учень/учениця наводить приклади етнічного, релігійного, культурного та іншого розмаїття в Україні та світі у минулому і теперішньому, пояснює причини та наслідки розмаїття в сучасній Україні, аналізує культурне розмаїття України та світу, зіставляє культури, їхні цінності, традиції, спосіб життя, пояснює вплив вчинків окремої людини на її найближче оточення, місцеву громаду, Україну та світ, спільно з однолітками усвідомлено бере участь у громадських заходах, пояснює, що вдалося досягти при виконанні роботи, а що ні.
IV. Високий	10	Учень/учениця висловлює власне судження про культурне розмаїття та його цінність для суспільства, виявляє зацікавленість переконаннями інших людей, взаємодіє з людьми з відмінними ідеями та цінностями, обговорює те, як громадяни та уряди можуть сприяти сталому розвитку.
	11	Учень/учениця ідентифікує випадки дискримінації (у т. ч. утисків), булінгу (цькування) та визначає їх наслідки для особи і групи осіб, до якої ця особа належить, наводить історичні та сучасні приклади виявів дискримінації та її подолання, бере до уваги зміни, оцінює їхні ризики та переваги для власного життя та життя спільноти.
	12	Учень/учениця виявляє мову ворожнечі, конструктивно реагує на випадки утисків, насилля та вияви нерівності або несправедливості, не замовчує їх, наводить приклади змін у житті суспільства, пов'язаних із різними чинниками; пояснює їхній вплив на людину, конкретні соціальні групи та суспільство в цілому у минулому та сьогодні.

Орієнтири для оцінювання 6 клас

Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти	Очікувані результати навчання після вивчення Розділу 1. «ІНСТРУМЕНТИ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ» відповідно до модельної програми
Орієнтується в історичному часі й просторі	
Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства	- наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГІО 1.2.2-1] - пояснює різницю між одиницями вимірювання історичного часу і співвідносить їх (рік – століття – тисячоліття) [6 ГІО 1.1.1-1] - розрізняє системи літочислення, пояснює їх на прикладах [6 ГІО 1.1.1-2] - розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю [6 ГІО 1.1.2-1] - встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) [6 ГІО 1.1.3-1] - наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГІО 1.2.2-1]
Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури та навколишнього середовища	- виокремлює основні елементи карти та пояснює їх значення [6 ГІО 2.1.1-1] - співвідносить дані карти з іншими джерелами інформації (розповідь учителя, текст книжки тощо) [6 ГІО 2.1.1-3] - визначає орієнтацію об'єктів відносно сторін світу, суб'єкта спостереження [6 ГІО 2.1.2-1] - виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів) [6 ГІО 2.2.1-1] - розрізняє відносно сталі та змінні об'єкти карти [6 ГІО 2.1.1-4]
Працює з інформацією історичного та суспільнозначущого змісту	
Критичне мислення, робота з різними	- використовує пошукові системи для

джерелами інформації та формулювання історично-обґрунтованих питань	отримання інформації, дізнається значення незнайомих слів [6 ГІО 3.1.2-2] - виокремлює основне і другорядне в тексті [6 ГІО 3.2.1-2] - формулює питання різного типу до тексту/ медіатексту, візуальних джерел [6 ГІО 3.2.1-4] - пояснює і доцільно застосовує терміни, поняття, які вжито в запропонованих джерелах [6 ГІО 3.2.1-3] - визначає ознаки, що пов'язують документи, артефакти (музейні об'єкти) та ілюстративний матеріал з історичним періодом (в межах теми) [6 ГІО 3.3.2-1] - визначає риси/ ознаки артефакту (музейного об'єкта), писемного та візуального джерела [6 ГІО 3.2.2-1] - формулює запитання щодо достовірності інформації з різних джерел [6 ГІО 3.3.1-1] - визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації [6 ГІО 3.2.2-2]
Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого та сучасного та зіставлення їх інтерпретацій	- добирає приклади, які розкривають поняття/ терміни, що використовуються в межах теми [6 ГІО 4.1.1-1] - виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах [6 ГІО 4.3.1-3] - визначає придатність отриманої інформації для добору аргументів за допомогою вчителя [6 ГІО 4.2.1-1]
Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію	
Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свобод, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія виявам дискримінації та нерівного ставлення	
Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою та суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем	- наводить приклади змін у житті суспільства, пов'язаних із різними чинниками; - пояснює їх вплив на людину, конкретні соціальні групи та суспільство в цілому в минулому та сьогоденні [6 ГІО 6.3.1-5]
Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти	Очікувані результати навчання після вивчення Розділу 2. «ЛЮДИНА, ПРИРОДА, СВІТ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕЧЕЙ У ДОІСТОРИЧНУ ДОБУ ТА ДОБУ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ» відповідно до модельної програми

Орієнтується в історичному часі й просторі

Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства	- розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю [6 ГІО 1.1.2-1] - встановлює послідовність історичних подій за допомогою лінії часу [6 ГІО 1.1.2-2] - розрізняє природні, економічні, політичні, соціальні, технологічні та культурні зміни та наводить приклади впливу цих змін на життя людини і суспільства в минулому і теперішньому [6 ГІО 1.3.1-1] - встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) [6 ГІО 1.1.3-1] - наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГІО 1.2.2-1] - описує перебіг історичних подій та визначає тяглість в історичному процесі [6 ГІО 1.2.1-2] - виявляє і розрізняє з допомогою вчителя причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів [6 ГІО 1.2.1-1]
Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури та навколишнього середовища	- виявляє (з допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних середовищах [6 ГІО 2.2.1-2] - визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій [6 ГІО 2.1.2-2] - виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів) [6 ГІО 2.2.1-1] - позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає уявні маршрути, визначає відстані [6 ГІО 2.1.2-3]
Працює з інформацією історичного та суспільнозначущого змісту	
Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично-обґрунтованих питань Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних	- використовує в поясненнях інформацію з різних джерел, зокрема тексти та відеоматеріали, усні історичні свідчення, музейні експозиції, власні спостереження [6 ГІО 4.1.1-2] - описує і характеризує за певним алгоритмом пам'ятку природи, історії та

епох; розуміння множинності трактувань минулого та сучасного та зіставлення їх інтерпретацій	культури [6 ГІО 4.2.1-2] – формулює висновок, судження на основі наведених фактів [6 ГІО 4.1.2-2]
Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію	
Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія виявам дискримінації та нерівного ставлення	– зіставляє культури, їх цінності, традиції, спосіб життя [6 ГІО 5.3.1-3] – пояснює причини та наслідки розмаїття в сучасній Україні, аналізує культурне розмаїття України та світу [6 ГІО 5.3.1-2]
Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою та суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем	– наводить приклади змін у житті суспільства, пов'язаних із різними чинниками; – пояснює їх вплив на людину, конкретні соціальні групи та суспільство в цілому в минулому та сьогоденні [6 ГІО 6.3.1-5]
Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти	Очікувані результати навчання після вивчення Розділу 3. «ЛЮДИНА, СВІТ ЇЇ УЯВЛЕНЬ ТА ІДЕЙ У ДОІСТОРИЧНУ ДОБУ ТА ДОБУ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ» відповідно до модельної програми
Орієнтується в історичному часі й просторі	
Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства	– формулює запитання щодо можливого впливу тих чи інших подій на життя суспільства, окремих груп людей [6 ГІО 1.3.2-1] – наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГІО 1.2.2-1] – виявляє і розрізняє з допомогою вчителя причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів [6 ГІО 1.2.1-1] – встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) [6 ГІО 1.1.3-1] – розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю [6 ГІО 1.1.2-1] – пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні і в минулому пов'язані з подіями їх життя, станом суспільства [6 ГІО 1.3.2-2] – розрізняє природні, економічні, політичні, соціальні, технологічні та культурні зміни та наводить приклади впливу цих змін на життя людини і суспільства в минулому і теперішньому [6 ГІО 1.3.1-1]
Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства,	– виявляє (з допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних

господарства, культури та навколишнього середовища	середовищах [6 ГІО 2.2.1-2] - наводить приклади впливу діяльності людини на навколишнє середовище в часі і просторі, взаємодії людини та природи [6 ГІО 2.2.2-1] - визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій [6 ГІО 2.1.2-2] - позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає уявні маршрути, визначає відстані - [6 ГІО 2.1.2-3] пояснює відмінності між громадським та особистим простором [6 ГІО 2.3.1-1] - наводить приклади і пояснює призначення об'єктів громадського простору в минулому і сучасності [6 ГІО 2.3.1-2] - зіставляє картографічну інформацію різних історичних періодів [6 ГІО 2.1.1-2]
Працює з інформацією історичного та суспільнозначущого змісту	
Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично-обґрунтованих питань	- розрізняє джерела інформації за видами (матеріальні/ нематеріальні, первинні/ вторинні, текстово-візуальні тощо) [6 ГІО 3.1.1-1] - розрізняє тексти соціального та історичного змісту [6 ГІО 3.2.1-1] - визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації [6 ГІО 3.2.2-2] - добирає інформацію за заданими критеріями [6 ГІО 3.1.2-1] - зіставляє джерела інформації щодо достовірності та повноти [6 ГІО 3.3.2-2]
Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого та сучасного та зіставлення їх інтерпретацій	- послідовно викладає інформацію, буде виступ з дотриманням структури [6 ГІО 4.2.2-2] - виявляє розбіжності в тлумаченнях минулого та сучасного на конкретних прикладах [6 ГІО 4.3.1-3]
Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію	
Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія виявам дискримінації та нерівного ставлення	- наводить приклади етнічного, релігійного, культурного та іншого розмаїття в Україні та світі в минулому і сьогодні [6 ГІО 5.3.1-1] - зіставляє культури, їх цінності, традиції, спосіб життя [6 ГІО 5.3.1-3] - обґрунтовує користь обміну досвідом та взаємонавчання; пояснює значення освіти в житті людини [6 ГІО 5.1.2-1] - висловлює власне судження про культурне розмаїття та його цінність для

	суспільства, виявляє зацікавленість переконаннями інших людей [6 ГЮ 5.3.1-4]
Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою та суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем	– наводить приклади змін у житті суспільства, пов'язаних із різними чинниками; – пояснює їх вплив на людину, конкретні соціальні групи та суспільство в цілому в минулому та сьогоденні [6 ГЮ 6.3.1-5]
Вимоги до обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти	Очікувані результати навчання після вивчення Розділу 4. «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, ВЛАДА В ДОІСТОРИЧНУ ДОБУ ТА ДОБУ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ» відповідно до модельної програми
Орієнтується в історичному часі й просторі	
Історико-хронологічне мислення, орієнтація в історичному часі, встановлення причиново-наслідкових зв'язків між подіями, явищами і процесами, діяльністю людей та її результатами в часі, виявлення змін і тяглості в житті суспільства	– виявляє і розрізняє з допомогою вчителя причини і приводи, результати і наслідки історичних подій, явищ, процесів [6 ГЮ 1.2.1-1] – пояснює, як погляди та потреби людей сьогодні і в минулому пов'язані з подіями їх життя, станом суспільства [6 ГЮ 1.3.2-2] – встановлює одночасність подій в історичному просторі, тривалість подій, явищ, процесів та їх віддаленість одних від одних (у межах теми, з допомогою вчителя) [6 ГЮ 1.1.3-1] – описує перебіг історичних подій та визначає тяглість в історичному процесі [6 ГЮ 1.2.1-2] – розташовує події у хронологічній послідовності, укладає хронологічну таблицю [6 ГЮ 1.1.2-1] – наводить приклади історичних пам'яток та інших проявів присутності минулого в сьогоденні – топоніміка, лексика, фольклор, соціальні практики тощо [6 ГЮ 1.2.2-1]
Геопросторове мислення, орієнтація в соціально-історичному просторі, виявлення взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури та навколишнього середовища	– виявляє чинники, що впливають на заняття людей, спосіб ведення господарства, соціальний устрій (клімат, географічне розташування, доступ до природних ресурсів) [6 ГЮ 2.2.1-1] – виявляє (з допомогою вчителя) і пояснює виклики, які стоять перед людиною, суспільством у різних природних середовищах [6 ГЮ 2.2.1-2] – визначає на карті положення географічних об'єктів, культурно-історичних пам'яток, місця історичних подій [6 ГЮ 2.1.2-2]

	- позначає розміщення об'єктів на карті, прокладає умовні маршрути, визначає відстані [6 ГЮ 2.1.2-3]
Працює з інформацією історичного та суспільнозначущого змісту	
Критичне мислення, робота з різними джерелами інформації та формулювання історично-обґрунтованих питань	- визначає тему і походження запропонованого джерела історичної та суспільної інформації [6 ГЮ 3.2.2-2] - зіставляє джерела інформації щодо достовірності та повноти [6 ГЮ 3.3.2-2] - розрізняє тексти соціального та історичного змісту [6 ГЮ 3.2.1-1] - добирає інформацію за заданими критеріями [6 ГЮ 3.1.2-1]
Системне мислення, виявлення взаємопов'язаності, взаємозалежності та взаємовпливу історичних подій, явищ, процесів, постатей у контексті відповідних епох; розуміння множинності трактувань минулого та сучасного та зіставлення їх інтерпретацій	- формулює висновок, судження на основі наведених фактів [6 ГЮ 4.1.2-2] - формулює судження про вчинки історичних осіб та сучасних діячів, події, явища, процеси з урахуванням отриманих знань та власного досвіду [6 ГЮ 4.2.2-1]
Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію	
Усвідомлення власної гідності, діяльність з урахуванням власних прав і свободи, повага до прав і гідності інших осіб, толерантність, протидія виявам дискримінації та нерівного ставлення	- пояснює, чому і якими правами від народження наділена кожна людина [6 ГЮ 5.2.1-1] - наводить історичні та сучасні приклади виявів дискримінації та її подолання [6 ГЮ 5.3.2-2] - виявляє мову ворожнечі [6 ГЮ 5.3.2-3] - пояснює, як людина впливає на різні спільноти і державу своєю діяльністю [6 ГЮ 5.1.2-3]
Дотримання демократичних принципів, конструктивна взаємодія з друзями, спільнотою закладу освіти, місцевою громадою та суспільством загалом, залучення до розв'язання локальних, загальнонаціональних і глобальних проблем	- аргументує потребу спільних правил і законів, а також необхідність їх дотримуватися [6 ГЮ 6.1.1-2] - пояснює значення громадсько-політичних понять (зокрема демократія, свобода, права, право/ закон) з допомогою вчителя [6 ГЮ 6.3.1-1] - розрізняє повноваження органів влади і приватних осіб [6 ГЮ 6.3.1-3]